

Implementatiehandreiking 'Proactieve zorgplanning van mensen met een verstandelijke beperking'

Inleiding

De handreiking is bedoeld voor projectleiders binnen de zorgorganisatie die met het project 'Proactieve zorgplanning van mensen met een verstandelijke beperking' aan de slag willen gaan. De handreiking geeft informatie over de belangrijkste onderdelen van het project en hoe het project optimaal geïmplementeerd kan worden binnen de eigen organisatie. Door een interactieve training te volgen en hulpmiddelen in te zetten, realiseren zorgverleners meer regie van zorg bij cliënten met een verstandelijke beperking en hun naasten. Daarmee maken zij proactieve zorgplanning een vast onderdeel van de zorg.

Doelstelling van het project

Het project wordt nader beschreven op Palliaweb: [Proactieve zorgplanning van mensen met een verstandelijke beperking - Palliaweb](#). De implementatie van dit project is gericht op het verkrijgen van inzicht in de waarden, wensen en behoeften van cliënten met een verstandelijke beperking en hun naasten en dit kan gebruikt worden voor het toepassen van proactieve zorgplanning.

Randvoorwaarden voor implementatie

Voordat kan worden gestart met het project is het van belang een inventarisatie te doen naar de huidige situatie in de organisatie. Het is aan te bevelen een projectleider/kartrekker aan te stellen binnen de organisatie voor het implementeren van het project. Deze is verantwoordelijk voor het opstellen van een implementatieplan en de uitvoering hiervan.

Voor het opstellen van een implementatieplan kan gebruik gemaakt worden van een checklist (zie bijlage 1). De checklist geeft algemene randvoorwaarden weer en waar nog aandacht voor nodig is binnen de organisatie.

Achtergrondinformatie over het maken van een implementatieplan:

- [Maak zelf een implementatieplan - ZonMw Digitale Publicaties](#)
- [Toolkit TAPA\\$: transmurale palliatieve zorg - Palliaweb](#)

Daarnaast zijn voor dit project de volgende randvoorwaarden benoemd:

- Basiskennis palliatieve zorg is bij de zorgverleners bekend
- Twee zorgverleners, één arts met ervaring in proactieve zorgplanningsgesprekken in de palliatieve fase **en** één arts/gedragswetenschapper of gespecialiseerd verpleegkundige, zijn bereid de train-de-trainer te volgen en intern de gesprekstraining proactieve zorgplanning bij mensen met een verstandelijke beperking te geven.

Wanneer aan deze randvoorwaarden is voldaan, kan het project starten. Het project kent de volgende onderdelen:

- train-de-trainer voor twee zorgverleners binnen de instelling

- training voor alle betrokken zorgverleners van de instelling
- schriftelijke documenten over proactieve zorgplanning waaronder een format proactief zorgplanningsgesprek.

Train-de-trainer

De train-de-trainer is de voorbereiding op de interne training 'Gesprekstraining proactieve zorgplanning bij mensen met een verstandelijke beperking' voor alle betrokken zorgverleners. Met de train-de-trainer, verzorgd door Koraal, wordt één arts met ervaring in proactieve zorgplanningsgesprekken in de palliatieve fase en één arts/gedragswetenschapper of gespecialiseerd verpleegkundige van de instellingen waar het project plaatsvindt getraind. Het doel van de train-de-trainer is dat deze zorgverleners zelf tijdens het project de training in de eigen instellingen kunnen geven aan alle betrokken zorgverleners. Op langere termijn zouden zij ook de aangewezen personen zijn om nieuwe medewerkers ook te trainen.

De doelen van de train-de-trainer zijn:

- Kennis opdoen over proactieve zorgplanning (pzp) om de theorie te kunnen uiteenzetten / uit te leggen in de zelf te geven interne training
- Kennis maken en ervaring op doen met diverse werkvormen om deze te kunnen toepassen in de eigen interne training
- Het kunnen samenstellen van de interne training inclusief leerdoelen, kiezen van de juiste (actieve) werkvormen en de inhoud afstemmen op de doelgroep en doel van de training
- De juiste vorm van evalueren kunnen bepalen en het kunnen toepassen op de trainingsdoelen

De training wordt fysiek aangeboden. De duur van de train-de-trainer is 3 uur. Per training is het maximum aantal 14 deelnemers. De aanmelding verloopt via Koraal.

Voor het volgen van de train-de-trainer gelden er bepaalde randvoorwaarden om deel te nemen:

- Beide zorgverleners hebben ruime ervaring in de palliatieve zorg, werken zelf met cliënten met een verstandelijke beperking en hebben ervaring met proactieve zorgplanningsgesprekken.
- Beide zorgverleners hebben affiniteit met het geven van onderwijs en zijn bereid binnen de eigen organisatie de interne training te geven.

Interne training: Gesprekstraining proactieve zorgplanning bij mensen met een verstandelijke beperking

De interne training leert zorgverleners hoe met de cliënt en naasten te praten over het naderende levenseinde, de waarden, wensen en behoeften van cliënten en zijn naasten en de beslissingen die genomen dienen te worden. Na de training kan eenieder de kennis en vaardigheden in de praktijk brengen. Meer informatie over de training vind je in deze [flyer](#) van Koraal. De gesprekstraining wordt gegeven door de eigen zorgverleners die de train-de-trainer hebben gevolgd en is bedoeld voor alle betrokken zorgverleners van de instelling: begeleiders, verpleegkundigen, artsen, gedragsdeskundigen en geestelijk verzorgers in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking.

Hulpmiddelen/documenten

Binnen het project Proactieve zorgplanning van mensen met een verstandelijke beperking wordt gebruik gemaakt van diverse documenten:

- [Taal voor Allemaal](#)
- [Informatiepakket behorende bij Training Proactieve Zorgplanning](#)
- [Flyer Training Proactieve Zorgplanning](#)
- [Tips voor een Proactieve Zorgplanninggesprek](#)
- [Checklist Palliatieve Zorg](#)
- [Brochure Proactieve Zorgplanning](#)

In de train-de-trainer en interne gesprekstraining komen deze documenten aanbod. De borging van deze documenten in de werkwijze van de zorgverleners vraagt aandacht in het op te stellen implementatieplan.

Investering

De implementatie van het project kost tijd en geld. Hieronder is een schatting gemaakt van de investering voor de implementatie, uitgaande van een looptijd van 12 maanden. De totale kosten zijn afhankelijk van het uurtarief en van het maatwerktraject.

	Tijdsinvestering looptijd project	Kosten
Inzet projectleider	4 uur p.w. (opstartfase 1 ^e 2-3 maanden), daarna 2 uur p.w.	
Inzet projectteam leden (3-4 personen)	2 uur p.w. (opstartfase 1 ^e 2-3 maanden), daarna 1 uur p.w.	
Inzet manager	2 uur p.m.	
Advisering en begeleiding bij implementatie	Afhankelijk van je maatwerktraject, ongeveer 1-2 uur (in het gehele traject)	

Planning

De planning kan per organisatie verschillen. Hieronder is een schatting gemaakt voor de implementatie van het project uitgaande van een looptijd van 12 maanden.

Planning implementatie												
Looptijd: 12 maanden												
Vorbereiding	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Vorbereidende activiteiten												

Commitment projectleiders, schrijven plan van aanpak	X	X											
Commitment management en samenwerkingsorganisaties	X	X											
Werven van ambassadeurs	X	X											
Vorbereiding deelnemers			X	X									
Implementatie en borging													
Train-de-trainer					X								
Interne trainingen						X	X	X					
Toepassen kennis en vaardigheden									X	X	X		
Evaluatie en borging													X

Bevorderende en belemmerende factoren voor het toepassen van PZP in de organisatie

In november 2023 heeft PZNL de werkconferentie 'Proactieve zorgplanning voor iedereen!' georganiseerd. Zowel de deelnemers aan het Leerwerkplatform, als andere geïnteresseerden in de implementatie van PZP waren uitgenodigd. Door met elkaar in gesprek te gaan zijn waardevolle ervaringen gedeeld en is er kennis opgehaald. Aan de hand van de [Implementatietool van CURA](#) is tijdens verschillende workshops veel informatie opgedaan rondom bevorderende en belemmerende factoren voor het toepassen van PZP op verschillende niveaus (interventie-, organisatie-, gebruikers- en sociaal-politiek niveau). Deze zijn samengevat en vertaald in een plaat, zodat meer geïnteresseerde zorgverleners of organisaties dit kunnen gebruiken bij het toepassen van PZP in de praktijk. De plaat vind je [hier](#).

Leerwerkplatform

Organisaties die (de intentie hebben om) met dit [kansrijk project](#) aan de slag gaan kunnen via het leerwerkplatform cyclisch leren en geleerde lessen terugkoppelen aan het werkveld via interactie op het platform. Het leerwerkplatform kan van toegevoegde waarde zijn om organisaties met elkaar te verbinden.

Organisaties kunnen zich aanmelden via nppzii@pzn.nl onder vermelding de volgende gegevens:

- Naam projectgroeplid
- Het werk emailadres (geen privémailadres)
- Naam van de organisatie
- Functie projectgroeplid in de organisatie
- Functie projectgroeplid in het project

Bijlage 1 Checklist algemene implementatie randvoorwaarden *

Randvoorwaarde	Voldoet			Opmerking
	(nog) Niet	Deels	Wel	
Projectleider en projectgroep				
<ul style="list-style-type: none"> - Zijn de taken en verantwoordelijkheden van de projectleider duidelijk en uitvoerbaar - Is de looptijd van de implementatie vastgesteld - Zijn de taken en verantwoordelijkheden van de projectgroep duidelijk en uitvoerbaar 				
Management				
<ul style="list-style-type: none"> - Weet het management wat het project inhoudt 				
<ul style="list-style-type: none"> - Sluit de doelstelling van het project aan bij de doelstelling van de organisatie 				
<ul style="list-style-type: none"> - Past het gebruik van aangeboden training en hulpmiddelen aan bij de werkwijze van de organisatie 				
<ul style="list-style-type: none"> - Staat het management over het algemeen positief tegenover projecten met als doel de kwaliteit van (palliatieve) zorg te verbeteren 				
<ul style="list-style-type: none"> - Staat het management positief tegenover het implementeren van dit project 				
<ul style="list-style-type: none"> - Bestaat er helderheid ten aanzien van de rol van het management bij de go/no-go momenten? 				
Inzicht in noodzakelijke investeringen				
<ul style="list-style-type: none"> - Kan er in de organisatie voldoende tijd en geld vrijgemaakt worden voor de implementatie 				
Bevorderende factoren				
<ul style="list-style-type: none"> - Is er in de organisatie voldoende kennis ten aanzien van palliatieve zorg en proactieve zorgplanning 				
<ul style="list-style-type: none"> - Is er in de organisatie een visie op palliatieve zorg 				

- Is er een duidelijke en bestendige organisatiestructuur met een vast team en leidinggevenden				
- Zijn er op het moment dat het implementatieproject van start gaat nog andere projecten? En is dit project met deze projecten qua tijd en geld te combineren?				
- Zijn er (positieve) ervaringen binnen de organisatie met implementatietrajecten?				
- Zijn er enthousiaste 'kartrekkers' in de organisatie die dit project kunnen promoten?				
- Kunnen de medewerkers die geschoold en getraind gaan worden voldoende frequent met de hulpmiddelen werken om er vertrouwd mee te raken				

* Deze tabel is gebaseerd op projectervaringen uit andere projecten zoals bij het [Zorgpad Stervensfase](#).